

Asia: VN/18534/2020

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta - työryhmän raportti

Saavutettavuuskirjasto Celian asema ja tarkoitus (1 §)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Viraston asema ja tarkoitus on kuvattu tarkoituksenmukaisella tavalla. Viittaus tekijänoikeuslain säännökseen on perusteltu viraston tarjoamien kirjastopalveluiden kohderyhmien selventämiseksi.

Kirjaston tehtävät (2 §)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Virastolle määritellyt tehtävät ovat hyvin perusteltuja. Tehtäväluettelo korostaa saavutettavan kirjastoaineiston ja oppimateriaalin lainausta sekä neuvonnan järjestämistä asiakkaille. Mainitut tehtävät ovat viraston ydintehtäviä ja olemassaolon edellytys.

Näkövammaisten liitto korostaa monimuotoisen saavutettavan kirjastoaineiston saatavuuden merkitystä. Viraston on pystyttävä huolehtimaan myös asiakaskuntansa vähemmistön tarpeista ja oikeuksista saavutettavaan kirjastoaineistoon ja oppimateriaaleihin. Erityisesti viraston on huolehdittava pistekirjoitus- ja koskettelukirjojen ja kohomateriaalien riittävästä tuotannosta lainaustarkoituksiin.

Asiakkaiden neuvonta kirjaston tarjoamien palveluiden käytöstä on tärkeä tehtävä. Virasto tulee velvoittaa järjestämään asiakkaiden neuvonta monikanavaisesti. Asiakaskunnassa on iso joukko henkilöitä, joilla ei ole pääsyä digitaalisiin palveluihin, mikä edellyttää riittävää puhelinneuvonnan järjestämistä.

Viraston tulee perustehtävänsä mukaisesti huolehtia myös siitä, että kotimaisen ja maailmankirjallisuuden klassikkoteokset osana kulttuuriperintöä ovat lainattavissa Saavutettavuuskirjasto Celian kokoelmista hyvälaatuisina tuotteina.

Maksuttomuus (3 §)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kannatamme kirjastopalveluiden ja neuvonnan maksuttomuutta. Säännös on linjassa yleisen kirjastotoiminnan kanssa.

Käyttösäännöt sekä käyttö- ja lainauskielto (4 § ja 5 §)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kannatamme käyttösääntöjen sekä käyttö- ja lainauskiellon säätämistä lain tasolla. Koska käyttö- ja lainauskieltoa koskevassa 5 §:ssä viitataan käyttösääntöihin, esitämme 4 §:n säännöksen muuttamista seuraavaan muotoon: "Kirjastolla on käyttösäännöt, joita kirjaston asiakkaiden tulee noudattaa. ...".

Tekijänoikeuslain 17 c §:n 1. momentti asettaa laissa tarkoitettulle valtuutetulle yhteisölle velvoitteen vahvistaa ja noudattaa menettelyt mm. sen varmistamiseksi, että valtuutettu yhteisö saattaa saavutettavassa muodossa olevia kappaleita ainoastaan lukemisesteisten tai muiden valtuutettujen yhteisöjen saataville. Ehdotamme lain tasolla velvoitettavan, että käyttösäännöissä tulee määritellä asiakkuuden perusteet, joita kaikkien asiakkaiden rekisteröintiä hoitavien tahojen tulee noudattaa.

Yhteistyö, johtokunta, johtaja ja Braille-neuvottelukunta (6 §-9 §)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ehdotamme 6 §:n muuttamista siten, että sen toinen momentti liitetään ensimmäiseen momenttiin seuraavasti:

"Kirjasto toimii yhteistyössä yleisten kirjastojen, muiden kirjastojen sekä koulujen, oppilaitosten ja muiden yhteisöjen kanssa." Säännös vastaisi yleisistä kirjastoista annetun lain muotoilua.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa pitäisi määritellä tarkemmin se, mitä muilla yhteisöillä tarkoitetaan. Ehdotamme yksityiskohtaisiin perusteluihin seuraavaa muotoilua: "Kirjasto toimii yhteistyössä myös muiden yhteisöjen kanssa. Muilla yhteisöillä tarkoitettaisiin esimerkiksi kirjaston asiakaskuntaa ja kustannusalaan edustavia järjestöjä sekä kustannusalan ja saavutettavan lukemisen teknologioita kehittäviä yrityksiä."

7 §:ssä säädetään johtokunnasta ja sen tehtävistä. Ehdotamme johtokunnan tehtäviin lisättäväksi Braille-neuvottelukunnan nimittämistä. Pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotamme tarkennusta siihen, mitä tarkoitetaan muilla kirjaston kannalta laajakantoisilla ja periaatteellisesti merkittävillä asioilla. Koska kirjaston käyttösäännöt on nostettu lain tasolle, yksityiskohtaisia perusteluja tulee täydentää seuraavasti: "Kyse voisi olla esimerkiksi kirjaston strategiasta ja käyttösäännöistä."

Kannatamme Braille-neuvottelukunnan aseman säätämistä lain tasolla. Ehdotamme 9 §:n muotoilua siten, että Braille-neuvottelukunnan nimittäisi kirjaston johtokunta.

Virastolle ehdotettu uusi nimi: Saavutettavuuskirjasto Celia

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Virastolle ehdotettu nimi kuvaa hyvin viraston asemaa ja tehtäviä.

Muita huomioita hallituksen esityksestä:

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Käsityksemme mukaan virastoja koskevien lakien nimissä ei yleisesti mainita viraston käyttönimenä toimivaa erisnimeä. Tästä syystä ehdotamme, että valmisteltavan lain nimeksi tulisi "Laki saavutettavuuskirjastosta".

Möttönen Markku
Näkövammaisten liitto ry